

MODUL č. 1

Principy a výhody spolupráce na úrovni jednotlivých farem

Základní principy, typy a příklady spolupráce v evropě

Přehled

Tento modul má za cíl ukázat, jak může být spolupráce mezi farmáři zásadním prvkem rozvoje zemědělství a venkovských oblastí. Začneme definicí základních principů, dále budeme pokračovat přes různé formy spolupráce napříč sektory a představíme specifické příklady farmářů v Evropě sbírajících zkušenosti ze spolupráce více farem.

Studijní cíle (získané znalosti/schopnosti/postoje)

Znalosti

- Jasná představa o důležitosti spolupráce v zemědělství a systémů vztahů ve venkovských oblastech.
- Jasný obrázek o různých formách spolupráce a zkušeností s nimi.

Schopnosti

- Přemýšlet o hlavních principech a strategii, která se podílí na přípravě možné spolupráce ve vztahu k vaší konkrétní situaci.

Postoje

- Povědomí o zlepšování / udržování zkušeností se spoluprací odpovídající vašim potřebám, řízení marketingové strategie a příležitostí nabízených politikami EU
- Sledováním nabízených odkazů na souhrnnou zprávu a případové studie můžete získat další informace, které by mohly představovat užitečné a praktické pokyny pro zemědělce, jež mají zájem o vytvoření procesu spolupráce.

Index

1. Zemědělství a spolupráce: základní principy
2. Spolupráce farem – evropské zkušenosti
3. Výhody a výzvy spolupráce v zemědělství

1. Zemědělství a spolupráce: základní principy

1.1 Hlavní obsah

Tato kapitola se zaměřuje na definování role spolupráce jako rozvojového a konkurenčního faktoru v zemědělství. V této souvislosti vám ukážeme přehled různých forem a sektorů spolupráce v Evropě. Kapitola vám ukáže některé základní prvky související s Evropskou strategií spolupráce, v rámci Programu rozvoje venkova.

1.2 Proč je spolupráce zásadní pro konkurenceschopné zemědělství?

Zemědělské odvětví se zakládá na zvláštní struktuře:

- Zemědělství je založeno zejména na malých rodinných farmách.
- Farmáři žijí ve venkovských oblastech, často daleko od měst a trhů.
- Produkční náklady na každou produkční jednotku jsou vysoké ve srovnání s průmyslem a dalšími odvětvími.

Kvalitní spolupráce mezi farmáři a dalšími účastníky rozvoje venkova může farmářům pomoci různými způsoby:

- Integrace produkčních procesů (tj. kultivace a proměna produktů).
- Uskladnění produktů.
- Sdílení správy strojového parku.
- Společné marketingové strategie k podpoře produktů a jejich kvality.
- Společný prodej produktů na trhu.

Z TĚCHTO DŮVODŮ JE PRO FARMÁŘE VELMI DŮLEŽITÉ VYTVOŘIT SI SVŮJ VLASTNÍ SYSTÉM VZTAHŮ A SPOLUPRÁCE

1.3 Co je to spolupráce?

Podle definice Polenského, spolupráce je když „dva nebo více účastníků souhlasí buď formálně či neformálně se sdílením informací, podporou manažerského a technického tréninku, podporou kapitálu a / nebo poskytováním tržních informací“.

To znamená:

- Dobrou spoluprací založenou na síle sdíleného procesu řízení.
- Kvalitní spolupráce může účastníkům přinést vzájemné výhody.
- Při dobré spolupráci nemá žádný účastník dominantní pozici.
- Čtěte více v souhrnné zprávě projektu COFARM– [webová adresa](#) [ODKAZ NA SOUHRNNOU ZPRÁVU](#).

1.4 Politiky EU pro podporu spolupráce v zemědělství

Evropská regulace č. 1305/2013 upravuje strategie EU pro Rozvoj venkova v Evropě

Jedna ze šesti hlavních regulací je: „podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů...“ (Článek 5 – bod 3).

- Programy rozvoje venkova poskytují finanční zdroje pro spolupráci skrze:
- Integrované projekty, zaměřené na zvýšení konkurenceschopnosti potravinových řetězců.
- Spolupráce (pod opatřením 16) na inovacích, krátkých dodavatelských řetězcích, řízení procesů, udržitelné produkce energie, rozvoje venkovských sídel.

2. Spolupráce farem – evropské zkušenosti

2.1 Hlavní obsah

V rámci tohoto modulu si vysvětlíme různé možnosti spolupráce a nabídneme celkový pohled na zkušenosti ze spolupráce v Evropě. Vysvětlíme různé druhy spolupráce v rámci odlišných produkčních řetězců. Představíme příklady dobré spolupráce, tu můžete dále studovat pomocí případových studií, které jsou součástí vzdělávacích materiálů projektu COFARM.

2.2 Model spolupráce v evropě

Spolupráce v zemědělství se pokouší nalézt odpověď na rozdílné potřeby farmářů; a proto jsou postupy spolupráce organizovány podle základních ekonomických a sociálních potřeb, které podmínily jejich vznik.

Typ spolupráce můžeme rozdělit podle následujících kritérií:

- Forma spolupráce: neformální nebo formální spolupráce, typ smlouvy.
- Typ spolupráce: rozsah a partnerství spolupráce.

2.3 Smluvní forma spolupráce

Klasifikace spolupráce podle formy:

- Neformální spolupráce: dva nebo více subjektů vzájemně spolupracují bez formální dohody nebo smlouvy.
- Formální spolupráce: dva nebo více subjektů podepíše formální dohodu nebo smlouvu ve které definují cíle, pravidla a povinnosti spolupráce. V případě formální spolupráce existuje mnoho druhů smluv, což mohou být:
 - Smlouvy bez tvorby nových subjektů: např. dohody či smlouvy farmářů, dočasná sdružení.
 - Smlouvy s tvorbou nových subjektů, což mohou být:
 - Sdružení podnikatelů (např. nová společnost vytvořená dvěma farmáři)
 - Asociace a sítě (např. asociace zemědělců vytvořená ke správě společných aktivit)
 - Společnosti s ručením omezeným (družstevní, konsorcia, další ekonomické subjekty)

2.4 Typ spolupráce

Výběr formy spolupráce záleží na rozsahu a složení partnerství. Společná správa procesů dvěma farmáři může probíhat bez formální dohody nebo pomocí jednoduché smlouvy.

Správa průmyslového zařízení produkujícího např. víno či olivový olej, kdy suroviny dodává více farmářů, již vyžaduje legální subjekt založený na jasném rámci pravidel a povinností sdružených členů.

V evropských souvislostech projektu COFARM je množství zkušeností, založených na různých typech spolupráce, kdy partneři zavedli druh spolupráce nejlépe odpovídající jejich ekonomickým a sociálním zájmům.

V následujících sekcích ukážeme hlavní typy spolupráce a některé příklady jejich uplatnění.

2.5 Spolupráce farmářů v zemědělství

Vzájemná spolupráce je jednoduchý způsob spolupráce či partnerství mezi dvěma nebo více farmáři, se zaměřením na sdílení a kombinaci jejich pracovní kapacity, půdy, rostlin, strojů atd. s cílem maximálního využití produkčních procesů v rámci řetězce. Tento typ spolupráce může být neformální či formální, tj. pomocí podepsané dohody nebo smlouvy.

V některých případech tato spolupráce nevyžaduje tvorbu nového subjektu, zatímco v jiných případech se farmáři rozhodnou k založení nové společnosti pro řízení společného podnikání.

Dvě případové studie z projektu COFARM jsou dobrým příkladem tohoto typu spolupráce.

PŘÍKLADY FARMÁŘSKÉ SPOLUPRÁCE

SPOLEČNÝ CHOV KRAV V NĚMECKU

Reutehof GbR je společností tří rodinných farem, které dohromady postavily stáj pro mléčné krávy. Spolupráce vyústila ve spojení chovu zvířat tří farem do jednotné stáje. Konstrukce stáje proběhla v roce 1998 po důkladném plánování a množství rad ohledně legálních a daňových struktur. [Čtěte více \(Reutehof GbR\)](#)

SPOLUPRÁCE PRO ZVÝŠENÍ PRODUKCE MLÉKA V IRSKU

Tato případová studie popisuje partnerství dvou rodinných farem. Partnerství započalo k 1. lednu 2016 a je legálně ošetřeno.

Plán partnerství je zvýšit velikost mléčného stáda a dosáhnout počtu 140 krav, které budou dávat 1 000 000 litrů mléka v roce 2019. [Čtěte více \(odkaz na CS IR04\)](#)

2.6 Spolupráce v oblasti společných služeb

Pro skupinu farmářů může být zajímavé si zřídit společný servisní podnik, který jim umožní sdílet náklady na aktivity, jež nemohou být spravovány samostatně. Běžně se tento typ spolupráce využívá na aktivity týkající se školení a konzultací, uznávání kvality a pro společný prodej produktů.

Ve většině případů se farmáři rozhodnou pro založení společného sdružení či nějakého typu sítě, kdy sdílí náklady na správu a služby.

Dvě případové studie z projektu COFARM jsou dobrými příklady tohoto typu spolupráce.

PŘÍKLADY SPOLUPRÁCE U SPOLEČNÝCH SLUŽEB

SPOLUPRÁCE MLADÝCH ČESKÝCH FARMÁŘŮ

Klub mladých farmářů (KMF) je dobrovolná, odborná organizace zaměřená na mladé lidi, kterým nabízí místa k setkání a podporu. KMF nabízí pomocnou ruku do začátku skrze finanční a praktickou podporu (školení, právní rady, znalost technologického know-how o produkci).

[Čtěte více \(Klub mladých farmářů\)](#)

SPOLEČNÝ OBCHOD PRODÁVAJÍCÍ FARMÁŘSKÉ PRODUKTY V TOSKÁNSKU

Skupina farmářů z provincie Siena založila místní sdružení “La Spesa in Campagna Siena” s konkrétním cílem vytvoření obchodu pro prodej jejich produktů.

V současné době obchod shromažďuje a prodává produkty od 43 sdružených farmářů. Každý produkt má záruku pomocí speciálního systému sledovatelnosti. [Čtěte více \(La spesa in campagna Siena\)](#)

2.7 Spolupráce v oblasti sociálního zemědělství

Při poskytování sociální podpory znevýhodněným občanům je rozvíjen speciální typ spolupráce. Vytváří pracovní místa a podporuje zapojení lidí do společnosti/ekonomiky.

Sociální zemědělství se v Evropě rozvíjí a mnohé zkušenosti nám ukazují, jakým přínosem je kontakt se zemědělstvím a přírodou pro cílovou skupinu.

Tento typ spolupráce může být prováděn jednotlivými farmáři, ale ve většině případů se jedná o záležitost družstev či sdružení.

Velmi zajímavým příkladem takovéto spolupráce je praxe z Irska.

PŘÍKLADY SPOLUPRÁCE U SOCIÁLNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

PŘÍKLAD SOCIÁLNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ Z IRSKA

Kerry Social Farming (KSF) je dobrovolná, komunitní, sdílená služba, která poskytuje příležitosti zemědělského a sociálního začlenění pro lidi s postižením. Všichni zúčastnění se aktivně podílí na komunitním životě v hrabství Kerry v Irsku. Víze KSF je podpora sociálního zemědělství jako důležité možnosti pro zlepšení kvality života lidí využívajících zdravotních a sociálních služeb a pro farmářské rodiny. Tím dochází k propojení farmářů s jejich komunitami.

[Čtěte více \(Kerry Social Farming\)](#)

2.8 Řetězová spolupráce

Produkční proces je v některých důležitých potravinářských sektorech založen na proměně/zpracování základního produktu od farmářů. Například k produkci olivového oleje, vína nebo sýra potřebují farmáři průmyslová zařízení pro zpracování oliv, hroznů nebo mléka. Mnoho farmářů investuje samostatně do takových zařízení nebo zakládají různé druhy spolupráce mezi farmáři.

Některé specializované řetězce mířící na širší trh však vyžadují průmyslová zařízení s mnohem vyšší produkční kapacitou. V takovýchto případech jsou farmáři často přímo zapojeni ve sdruženích založených jako společnosti s ručením omezeným. Tyto společnosti od farmářů získají základní produkt a následně jej zpracují a výsledný produkt pak prodávají.

Ve Španělsku je na tento typ spolupráce kladen velký důraz, jak je patrné v jedné případové studii projektu COFARM.

PŘÍKLADY ŘETĚZOVÉ SPOLUPRÁCE

SPOLUPRÁCE PŘI PRODUKCI OLIVOVÉHO OLEJE VE ŠPANĚLSKU

Oro de Cánava je sdružení složené ze skupiny farmářů (704 členů) kteří se spojili za účelem zpracování oliv speciálními stroji pro produkci olivového oleje.

Tento typ spolupráce umožňuje snížit náklady a dosahovat lepších cen na trhu. Sdružení je demokratickou organizací, na jejíž správě a řízení se partneři/členové domlouvají.

[Čtěte více \(Oro de Cánava\)](#)

2.9 Dočasná rámcová spolupráce

Poslední typ spolupráce je zastoupen dočasnými sdruženími, založenými za účelem provedení konkrétních společných činností a projektů. Mnoho dočasných sdružení v zemědělství bylo podpořeno Programem rozvoje venkova Evropské Unie, která poskytla finanční podporu v rámci procesů spolupráce mezi farmáři a dalšími aktéry venkovských oblastí.

Speciální zkušenosti tohoto typu spolupráce je vytvoření operačních skupin pro inovace (OG). V rámci této spolupráce se setkávají farmáři a výzkumníci s cílem implementovat technologické a řídicí inovace pro zlepšení udržitelnosti a konkurenceschopnosti zemědělství.

Příklad tohoto typu spolupráce existuje v Toskánsku (Itálie) a zabývá se produkcí dřeva-paliva pro vytápění.

PŘÍKLADY DOČASNÉ SPOLUPRÁCE PRO INOVACI

ŘETĚZEC PRODUKUJÍCÍ „ŠTĚPKU“ PRO VYTÁPĚNÍ V TOSKÁNSKU

Hlavním záměrem této spolupráce mezi zemědělcem a místní univerzitou je inovace řetězce k produkci „štěpky“ pro vytápění, zejména pro peletová kamna. Největší hrozbou pro tento projekt je postupné opouštění kultivace lesa. Z tohoto důvodu je hlavní výzvou vytvoření inovativního dodavatelského řetězce a zhodnocení dřeva jako ekologického zdroje energie.

[Čtěte více \(CIPPATO & CIPPATINO \(C&C\)\)](#)

3. Výhody a výzvy spolupráce v zemědělství

3.1 Hlavní obsah

V tomto finálním modulu si shrneme některé prvky, které vyplynuly z analýzy rámce spolupráce a ze zkušeností nasbíraných v projektu COFARM. Ty se dělí především na:

- Ekonomické výhody spolupráce v zemědělství.
- Sociální výhody spolupráce v zemědělství.

Na závěr se zaměříme na vývoj spolupráce a určení hlavních výzev spolupráce v zemědělství v budoucnosti.

3.2 Hlavní ekonomické výhody spolupráce v zemědělství

Z analýzy cílové skupiny projektu COFARM byly identifikovány tyto hlavní možné ekonomické výhody vyplývající ze spolupráce v zemědělství:

- Zlepšení obchodu a prodejních činností,
- Úspory z rozsahu produkce,
- Zvýšená kupní síla,
- Nižší náklady vzhledem ke sdílení nástrojů (tj. Služby, stroje),
- Sdílení práce,
- Snížené kapitálových výdajů na investice,
- Efektivnější správa,
- Daňové výhody,
- Více příležitostí k dosažení finanční podpory.

3.3 Hlavní sociální výhody spolupráce v zemědělství

Možné sociální výhody plynoucí ze spolupráce v zemědělství:

- Lepší kvalita života, více volného času, méně pracovního stresu,
- Snížená míra izolace, kontakt s dalšími farmáři,
- Větší spokojenost/uspokojení z práce v zemědělství,
- Méně problémů v případě onemocnění či neschopnosti pracovat,
- Větší sdílení vědomostí,
- Tvorba místních komunit,
- Zvýšení sociální soudržnosti,
- Příležitosti pro sociální začlenění (sociální zemědělství).

3.4 Budoucí výzvy pro spolupráci v zemědělství

Spolupráce v zemědělství se za poslední roky zintenzivnila a to především díky rozvoji procesu spolupráce a Evropské politiky. Stále je však potřeba pokračovat v podpoře uvědomění si role spolupráce a zlepšení některých aspektů spolupráce. Hlavními výzvami jsou:

- Zvýšení sebevědomí farmářů,
- Rozšíření spolupráce mezi farmáři,
- Podpora tvorby spolupráce odpovídající potřebám konkrétních farmářů,
- Zvýšení rozhodovací role farmářů v družstvech a sdruženích,
- Větší role spolupráce na trhu,
- Rozvíjení větší inovativnosti družstev,
- Zlepšení kompetencí a schopností řídicích pracovníků družstev.

Spolupráce je základním instinktem lidské společnosti. Spolupráce mezi rodinami navíc představuje tradiční způsob života na venkově. Doufáme, že z příkladů a zkušeností dalších farmářů získáte nové nápady pro vlastní formy spolupráce. Tento modul zakončíme několika citáty.

Vybírejte si spojence a naučte se bojovat ve skupině, protože nikdo nevyhraje válku sám. - (PAOLO COELHO - Writer)

Osobní růst, obchod a investování jsou týmové sporty - (ROBERT TORU KYIOSAKI – Manager)

(...) přístupy spočívající ve spolupráci mezi různými subjekty působícími v odvětví zemědělství, v odvětví lesnictví a v potravinovém řetězci v Unii a dalšími subjekty, které přispívají k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, včetně seskupení producentů, družstev a mezioborových organizací -
(EU Regulation n. 1305/13 Article 35)